

נשיא ומייסד
הרב שאול ישראלי זצ"ל

חמדת ימים HEMDAT YAMIM

פְּרָשַׁת הַשְּׁבוּעַ בְּרֵאשִׁית תשפ"ד

על בראשית, בריאה, מחשבה, מעשה, התחדשות ואחדות חלק ב'
הרב יוסף כרמל, ראש כולל 'ארץ חמדה'

חודש תשרי וחגיו, דברינו **לסוכות תשפ"ד**, מפנים זרקור רוחני לכיוון האחדות.

בראש השנה אנו קוראים לכל באי עולם להתאחד עם עם ישראל, בטקס ההמלכה השנתי של בורא עולם על כל היצורים והפעולים. ביום הכיפורים אנו נקראים לטפל בחיזוק הקשרים שבין אדם לחבירו ולהתרכז במחילה הדדית האחד לשני, כך נזכה גם לכפרה מלמעלה. בסוכות אנו מאגדים את כולם יחד, הערבה עם האתרוג ההדס והלולב ואז מתחילים מבראשית. גם השבוע נמשיך לעסוק בנושא זה מנקודת מבטו של בעל ה"שפת אמת".

"בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ". על פסוק זה, הראשון בתורה, הוא מעיר ומאיר:

"עשרת ימי תשובה הם נגד עשרה מאמרות שנברא בהם העולם. וראש השנה נגד **בְּרֵאשִׁית**, כדאיתא **בְּרֵאשִׁית** נמי מאמר הוא (ראש השנה דף לב ע"א). והוא כולל כולו. ועל זה אמרו והלא במאמר אחד יכול להבראות... (אבות פ"ה מ"א), שהוא מאמר האחדות שעלה במחשבה לפניו יתברך. וכמו שיהיה לעתיד כשיתוקן הכל. ועל זה אמרו חז"ל גם כן עלה במחשבה לבראות במדת הדין ראה שאין העולם מתקיים ושיתף עמו מדת הרחמים (רש"י בראשית א' א). והכלל כי קודם חטא אדם הראשון היה מוכן להיות בחינת מאמר אחד כנ"ל. אך על ידי התערובת נעשה בחינת השיתוף מדת הרחמים והיה הבריאה בעשרה מאמרות, ליתן שכר ועונש כדאיתא במשנה (אבות שם)". (ראש השנה תרמ"ב).

האדמו"ר מגור פותח בפסקא זו כיוון חדש ומהפכני בהבנת סיפורי הבריאה.

הסיפור הראשון הפותח במילה **בְּרֵאשִׁית**, מתאר את העולם כפי שהיה יכול להיברא לפני חטאו של אדם הראשון, ואח"כ כפי שהוא נברא בפועל, בגלל ההכרח לשתף את מידת הרחמים, כפי שיבואר בהמשך. מצד אחד, **בְּרֵאשִׁית** הוא מאמר כמבואר בסוגיא במסכת ראש השנה:

"הני עשרה מלכיות כנגד מי? ... רבי יוחנן אמר: כנגד עשרה מאמרות שבהן נברא העולם (בראש השנה – רש"י). הי נינהו (מי הם המאמרות?) - ויאמר (הביטוי וַיֵּאמֶר הוא המאמר) - (מקשה הגמרא והרי הביטוי) וַיֵּאמֶר דבראשית (בסיפור הבריאה הראשון, מופיע רק) תשעה הוו! (תשע פעמים) - (ומתרת) **בְּרֵאשִׁית** נמי מאמר הוא, דכתיב בְּדָבָר יִקְרָא שְׁמֵיָם וַיִּבְרָא פִּי קַל צְבָאָם: (תהילים ל"ג ו) (ואף על גב דלא כתיב ביה ויאמר יהי שמים - כמאן דכתיב דמי, דבאמירה נמי איברי ולא בידים - רש"י) " (דף לב ע"א). מצד שני, הוא עומד בפני עצמו ולכן הוא מופיע כביטוי אחר, גם אם יש לו את אותה משמעות, **בְּרֵאשִׁית בְּרָא** = מאמר - וַיֵּאמֶר. לכן, מסביר השפת אמת כי הביטוי **בְּרֵאשִׁית** כולל בתוכו את כל עשרת המאמרות - "והוא כולל כולו".

תירוצו של האדמו"ר פותח פתח להבנה חדשה של המשנה במסכת אבות:

"בעשרה מאמרות נברא העולם ומה תלמוד לומר והלא במאמר אחד יכול להבראות אלא להפרע מן הרשעים שמאבדן את העולם שנברא בעשרה מאמרות וליתן שכר טוב לצדיקים שמקיימין את העולם שנברא בעשרה מאמרות" (פרק ה מ"א).

המשנה איננה מסבירה מתי ומהיכן הגיע החשש מפני הרשעים, שגרם לכך שהעולם נברא בעשרה מאמרות, ולא במאמר אחד שמאחד את כולם **בְּרֵאשִׁית**. לכן השפת אמת מסביר, שהעולם בו אנו חיים, בעולם העשייה, איננו מתואר בסיפור הראשון, הוא מתואר בסיפור השני. למי שנברא בצלם אלקים אין בחירה וממילא אין שכר ועונש! רק למי שנוצר מעפר מן האדמה יש בחירה, ולכן הוא מקבל שכר על הבחירות הנכונות, וממילא יש בו גם רשעים שאינם מקבלים שכר אלא נפרעים מהם, ח"ו. אומנם, בפוטנציאל, הרשעים כבר נמצאים ביום הראשון, ולכן האור של היום הראשון נגזר כדי שהם לא ישתמשו בו. הוא יחזור רק לעתיד לבא, בזמן התיקון (הרחבת דברים תוכלו למצוא בספרי 'צפנת שמואל' - מלכות דוד בפרק המבוא, תחת הכותרת מה בין שאול לדוד).

לפיכך, עולם המעשה הוא תוצאה של עשרה מאמרות. תיקון הפירוד שנוצר מכך הוא בתשובה = מידת הרחמים, המחזקת את האחדות. השופר בראש השנה רומז לכל אחד לשאוף לתקן את הרצון לתיקון העולם, הדרך היא האחדות, התקיעה הפשוטה לפני, והתקיעה הפשוטה אחרי, שמאחות את השברים.

נסיים בתפילה לבורא עולם שישלח נחמה למשפחות, רפואה שלמה לפצועים ושחרור מהיר לחטופים.

נהלל את כוחות הביטחון הגיבורים ונתפלל לקב"ה שישמור צאתם ובואם ויעזרם בהשלמת משימותיהם.

נציין לשבח את רוח ההתנדבות של מגזרים רבים, שפועלים באחדות שכם אל שכם, ותורמים רבות לרומם את רוח העם ולגלות את רצונו ושאיפותיו, לפעול תמיד ברוח כל ישראל ערבים זה לזה. **באחדותנו ננצח**

(לשיעורי הרב יוסף כרמל ביוטיוב)

לְעֵילוּי זְשִׁמַּת

לע"נ הנופלים במערכה על הגנת המולדת הי"ד

הרב ד"ר ג'רי האכבוים י"ח באדר ב' תשפ"ב	מר שמואל וגבי אסתר שמש י"ז בסיוון / כ' באב	פרופ' ישראל אהרוני י"ד בכסלו תשפ"ג	מר זליג וגבי שרה ונגרובסקי כ"ה בטבת תשפ"ב / י' בתמוז תשע"ד	מר משה וסרצוג כ' בתשרי תשפ"א	הרב יהושע רוזן ט"ו באדר א' תשפ"ב	הרב ישראל רזן י"ג בחשוון תשע"ח
מר אליהו כרמל וגבי מלכה טויבע כרמל ח' באייר תשע"ו / י"א במנחם-אב תשס"ט	ר' מאיר וגבי שרה ברכפלד (שרה - ט"ז בטבת תש"ף)	ר' אברהם ומרת גיטה קליין י"ח באייר / ד' באב	הרב שמואל כהן שבט תשפ"א	מר יצחק טרשנסקי כ"ח באדר תשפ"א	הרב ראוון וחיה לאה אברמן ט' בתשרי תשע"ו / כ' בתשרי תשפ"ב	מרת לאה מאיר כ"ז בניסן תשפ"ב
גבי ג'ולי קושיצקי י"ט באדר ב' תשפ"ב	גבי מירה קושיצקי נלב"ע כ"ב בסיוון תשפ"ג	ר' שמואל וגבי רבקה ברנדמן ט"ז בטבת תשפ"ג / ח' באייר תשפ"א	חיים לייב בן מיכאל קרייסל ב' בשבט	בלהה בת ישראל מרמורש ז"ל א' מנחם אב תשפ"א	לע"נ יחזקאל וגבי חנה צדיק ע"ה י"א באייר תשע"ו / י"ט בתשרי תשפ"א	חייב בחשוון תשע"ח

ארץ חמדה, ע"ר Eretz Hemdah

רח' ברוריה 2, ירושלים 91080 Bruriya St., Jerusalem

Tel: 02-5371485 info@eretzhemdah.org WWW.ERETZHEMDAH.ORG

חֲמַדַּת הַשַּׁבָּת

הרב בצלאל דניאל – ראש תוכנית "מורנו" מבית 'ארץ חמדה'

פיקוח נפש בשבת

עת צרה היא ליעקב וממנה יושע

אחרי חודש הרחמים והסליחות, אחרי שאמרנו "אל תשליכנו מלפניך" כל כך הרבה פעמים, אחרי שזעקנו "אבינו מלכנו חמול עלינו ועל עוללנו וטפנו" פעם אחר פעם, כשאנו אומרים "עשה עמנו צדקה וחסד והושיענו", כל המילים הללו מקבלות משמעות שונה לחלוטין בימים טרופים אלה. בכל חי לא הרגשתי יותר צורך להתחנן "הרם קרן ישראל עמד".

אויבינו הולכים בדרכם של עמלק, לזנב בנו את כל הנחשלים אחרינו בזמן שאנו עייפים ויגעים. לפני יובל זה היה בשבת ביום הכיפורים, הפעם זה היה בשבת שמחת תורה.

לאור המצב נעסוק בשבועות הקרובים בהלכות פיקוח נפש בשבת. במסכת חולין (דף טו ע"ב) נאמר שאם שחטו בהמה בשבת עבור חולה שיש בו סכנה, כלומר, בהיתר, מותר גם לאדם בריא לאכול את הבשר נא (לא מבושל). אך אסור לאדם בריא לאכול את אוכל שבושל עבור אדם חולה בשבת. מצד הדין, אם בישלו אוכל עבור אדם חולה בהיתר, מותר לאדם בריא ליהנות מהשאריות, שכן מאכל זה התבשל בהיתר. הבעיה היא החשש שמא בשעת הבישול יוסיפו אוכל מעבר למה שהחולה זקוק לו, מתוך ידיעה שהבריא יהנה ממנו. למעשה המשמעות היא שהבישול של האוכל הנוסף נעשה במיוחד בשביל הבריא.

המהר"ם מרוטנברג מתמקד בחלק הראשון, המניח שנשחט בהמה עבור החולה. הוא אומר שלכאורה הבחירה לשחוט את הבהמה (ובכך לעבור על איסור סקילה בשבת) תהיה נכונה רק אם אין בשר אחר לאכול. אם האפשרות השנייה היא לאכול בשר שאינו כשר, לכאורה זה עדיף, שכן אכילת בשר שאינו כשר הוא איסור לאו, חילול שבת הוא איסור סקילה. על פניו זו הערה די בנאלית – עדיף לעבור על איסור לאו מאשר על איסור כרת וסקילה. אך הראשונים מבינים שהגמרא רומזת לכך ששחיטת הבהמה היא הפתרון המתבקש. מדוע?

הר"ן אומר שאמנם עדיף לעבור על איסור לאו אחד מאשר איסור כרת אחד. אבל החולה אינו עובר על איסור לאו אחד: בכל כזית שהוא אוכל הוא עובר על איסור לאו נוסף. לכן עדיף לשחוט את הבהמה, לעבור על איסור הכרת והסקילה פעם אחת, ולא לעבור על איסורי לאו בכל כזית וכזית שהוא אוכל. (יש מקום לבחון אם דברים אלו נכונים בכל מצב. אם החולה נדרש לאכול שלושה "כזית" בשר בלבד: האם שלושה איסורי לאו חמורים מאיסור כרת אחד?)

הרא"ש מציע אחרת. הוא אומר שהמהר"ם בהחלט צודק, על החולה לאכול את הנבילה, ולא לחלל שבת. אבל נפשית קשה לאדם לאכול נבלות. התחושה של אכילת דבר שאינו כשר שונה מתחושה שמישהו חילל שבת כדי לשחוט ולבשל את הבשר שהוא אוכל עכשיו. לכן מסוכן יותר לנסות להאכיל אותו דבר שאינו כשר, שהוא עלול להימנע מאכילתו, מאשר לשחוט בהמה עבורו. לכן הלכתית במבט ראשון נכון יותר שיאכל בהמה שאינה כשרה, אך כיוון שיש בכך סכנה בריאותית כמוסבר לעיל, נכון יותר לשחוט בהמה עבורו.

הגרש"ז מעיר שלפי דבריו יתכן שאם מדובר באדם שאינו מקפיד על כשרות, נכון יותר לעשות את החשבון ההלכתי ולתת לו מאכלים שאינם כשרים.

הראב"ד הולך בכיוון מפתיע. לפנינו חולה שיש בו סכנה. הוא צריך לאכול בשר. מה מונע ממנו לאכול בשר כשר? השבת! אם כן, השבת דחוייה, ואין איסור לשחוט את הבהמה בכדי לאכול אותה. אם כן, מותר לשחוט את הבהמה, למרות שכרגע שבת. עתה מגיע אותו למדן ואומר: רגע, לפני שאתם שוחטים, אולי תתנו לו בשר טריפה, הרי זה איסור פחות חמור! אנו נענה לו: אבל איסור השחיטה בשבת כבר הותר. באיזו זכות אנו בוחרים לוותר על ההיתר של שחיטת הבהמה, ובוחרים להאכיל את החולה בשר שאינו כשר?

פירושו דורש פרשנות. הרי על ניתן לומר דברים זהים על איסור נבלה: מה שעומד בפני החולה הוא איסור נבלה, אותו יש להיתר מפני פיקוח נפש. אחרי שהתרנו את איסור הנבלה, באיזו זכות אנו מחליטים לחלל שבת? מדוע החשבון של הראב"ד נכון ביחס לשבת, אך לא ביחס לאיסור נבלה?

הגרי"ד (רשימות שיעורים על יבמות דף ה ע"ב) מראה שהגמרא מביאה שני מקורות שונים לכך שפיקוח נפש דוחה שבת:

- א. "וחי בהם" – ולא שימות בהם. מכאן שלא יתכן שקיום המצוות יגרום למוות.
- ב. "וישמרו בני ישראל את השבת" – יש להתייחס לכלל השבתות כיחידה אחת. כאשר באים להחליט אם לחלל את השבת הנוכחית, עלינו לשאול כיצד יישמרו יותר שבתות: על ידי שמירת השבת הנוכחית, או על ידי חילולה? אם בחשבון הכולל יישמרו יותר שבתות אם נחלל את השבת הנוכחית (מכיוון שהאדם המוטל בסכנה ישרוד וישמור שבתות אחרות) – זהו החשבון הנכון, הגובר על החובה לשמור את השבת כרגע (בלשון הגמרא "חלל עליו שבת אחת בכדי שישמור שבתות הרבה).

ביחס לשבת ישנו לימוד מיוחד, העומד בפני עצמו. הוא דורש לא רק לחשב את שאלת חומרת השבת אל מול חומרת פיקוח נפש, אלא לשאול כיצד נשמור שבת לטווח הארוך. לכן: אם אין ברירה, ויש לאכול נבלה או לסכן חיים, יש לאכול נבלה. אך אם עומד בפנינו איסור שבת, השבת נדחית, בגלל השיקול של שמירת השבתות לטווח הארוך. ועדיין עלינו לשאול: מדוע?

נראה שהתשובה היא שבהתחשבות בפיקוח נפש, אין שבת בה כל עם ישראל כולו יכול להימנע ממלאכות בשבת. בכל שבת אנו מוכרחים להפעיל בתי חולים. עלינו להפעיל כוחות בטחון. לא תהיה שבת בה נוכל להשבית את המערכות הללו. לכן בשבת יש התבוננות כללית יותר: האם ניתן לקיים מדינה בהשבתה של המערכות הללו? כמה זמן מדינה שכזו תשרוד? כנראה שזה מצב שלא יתכן. לעומת זאת, קורה שאדם נאלץ לאכול נבלות מחמת פיקוח נפש. אך האם ניתן לנהל מדינה בה לא אוכלים נבלות? ודאי!

לכן דווקא ביחס לשבת איננו מסתכלים על כל פרט, אלא ההתבוננות היא מערכתית, מכיוון שהשבת חייבת להיכנס לחשבון של כיצד מדינה מתנהלת על פי ההלכה.

לצערנו העצום שמילים לא יתארו, העיקרון הזה היה נר לרגלי בשבת האחרונה כאשר הגיעו אלי שאלות רבות. גם ברגעים הללו שמתחילים לשמוע את הזוועות, עם ישראל מדקדקים בגבולות שמירת השבת. ואנו תפילה שכשם שאנו שומרים על השבת, השבת תשמור על עם ישראל, היום יותר מתמיד.

ארץ חמדה – קישור לשיעורי "מורנו" ביוטיוב

ניתן ליצור קשר עם הכותבים דרך: info@eretzhemdah.org

מתפללים לרפואתם השלימה, בתוך שאר חולי עם ישראל, של:		
חנה בת אוריה	ניר רפאל בן רחל ברכה	טל שאול בן יפה
נטע בת מלכה	פנינה ציפורה בת מרים	ר' יצחק בן בריינדל גיטה
רבקה בת שרה בלה	הילה צפנת בת שרה טובה	חוה ראנלה בת פיילא
ירחמיאל בן זלאתה רבקה	הילל בן תמר שפרא	משה בן רחל
חיים מרדכי פרץ בן אסתר מילכה	אריה יצחק בן גאולה מרים	עובדיה בן אסתר מלכה
אורי לאה בת חיה תמימה	ז'קלין בת רינה	יוסף בן אורית
מאירה בת אסתר	מיכאל אלכסנדר אברהם בן שרה מלכה	ניר יצחק רפאל בן יפה

הספר משטר ומדינה בישראל על פי התורה (4 כרכים) מאת הרב נפתלי בר אילן, יצא לאור בעריכה חדשה בהוצאת מכון "ארץ חמדה"

הספר מתמודד עם אתגרי השעה הניצבים בפני המדינה היהודית העצמאית ע"י ניתוח וביור מקיפים במקורות. בין הנושאים הנדונים - משטר דמוקרטי ומלוכני, שלטון החוק, הפרדת רשויות, ביקורת שיפוטית, טוהר השלטון, מדיניות פסקלית ומוניטרית, שירותי רווחה, סל תרופות, איכות הסביבה, משפט בינלאומי, אמנת ג'נבה, כבוד האדם וחירותו, פיתוח האישיות, זכויות אזרח ועוד ועוד.

זכה בפרס הרב קוק ובפרס הרב ישראלי של מכון ארץ חמדה.

לרכישה

שו"ת במראה הבזק

(מתוך ח"י)

London, England

לונדון, אנגליה
סיון, תשע"ח

אבל על אחיו או אחותו שיום השלושים חל בשבת, אם רשאי להתגלח בערב שבת

שאלה

אבל על אחיו או אחותו שיום השלושים שלו חל בשבת, האם רשאי להתגלח בערב שבת?

תשובה

נחלקו הפוסקים אם אבל על אחיו שחל יום השלושים שלו בשבת רשאי להתגלח בערב שבת, והמקל יש לו על מי לסמוך¹.

¹ מבואר בירושלמי (מועד קטן ג, ה):

"ר' ירמיה הורי לר' יצחק עטושייא ואית דאמרי לר' חייה בריה דר' יצחק עטושייא, לגלח יום לי מן מתניתן. שמונת ימים קודם לרגל בטלו ממנו גזירת ל', הוא שמיני הוא שלשים. אמר רבי יוסה שנייא היא תמן שמפני כבוד הרגל התיירו, תדע לך שהיא כן, דאמר רבי חלבו רב חונה בשם רב, חל יום שמיני שלו להיות בשבת מגלח ערב שבת, אין תימר שלא מפני הרגל התיירו, מעתה אפי' חל יום שלשים שלו להיות בשבת מגלח ערב שבת".

מהירושלמי משמע שאבל שחל יום השלושים שלו בשבת אינו רשאי להסתפר בערב שבת. וכן הביאו התוספות (מועד קטן יט ע"ב ד"ה הלכה כאבא שאול) בשם הירושלמי:

"בירושלמי מקשה לרבנן דאבא שאול מה בין יום שלשים ליום שמיני דקאמר מקצת היום ככולו ומגלח ערב הרגל ויום שלשים לא אמר מקצת היום ככולו שיהא מגלח בו ומשני משום כבוד הרגל התיירו תדע שהרי חל שמיני שלו בערב הרגל מגלח ערב הרגל ואילו חל שלשים בשבת אינו מגלח בערב שבת".

וכן פסק בהגהות מיימוניות (הלכות אבל פרק י אות ז): "אבל חל יום שלשים בשבת מותר לרחוץ בערב שבת לכבוד שבת אבל לא לספר עד לאחר שבת". וכן נראה מפסק הרמ"א (יו"ד ת, ב), שהתיר רק להתרחץ בערב שבת במקרה כזה משום שבכל אופן איסור רחיצה אחר שבעה הוא רק מנהג, ומשמע שלהסתפר אסור. וכן פסק בשו"ת פנים מאירות (חלק ב סימן קמט, הובא בפתחי תשובה יו"ד סימן ת, ס"ק ו): "עוד פסקתי באבל שחל כ"ט שלו בערב שבת אם מותר ליטול ציפורניו בע"ש, דלכאורה יש להתיר דהא פסק הרמ"א ביו"ד ס"ס ת' דאם פגע יום שלשים של אבילות בשבת ויום כ"ט בע"ש מותר לרחוץ בע"ש אף במקומות שנהגו שלא לרחוץ כל שלשים, דהואיל מדינא שרי לאחר שבעה אלא שנהגו להחמיר כל שלשים בכי האי גוונא שרי משום כבוד השבת עכ"ל. ולפי"ז בציפורנים דמצד הדין אסור דאנן פסקינן כהרי"ף והרמב"ם והרא"ש דכל שלשים אסור ליטול ציפורנים מצד הדין וכמו גבי גילוח, וכתבו התוס' במ"ק דף י"ט ע"ב ד"ה הלכה כאבא שאול דאם חל שלשים בשבת שאינו מגלח בערב שבת ה"נ ליטול ציפורנים בסכין אסור בערב שבת וק"ל".

לעומת זה, משו"ת התשב"ץ (חלק א סימן קעח) נראה שהתיר במקרה זה, וכן דייק מדבריו בשו"ת גינת ורדים (יו"ד כלל ה סימן ה). וכן כתב המהרי"ל (דיני הימים שבין פסח לשבועות אות ח): "אבל שאם חל שלשים שלו בשבת מגלח בערב שבת". על פי זה פסק בשו"ת גינת ורדים שמעיקר הדין יש להקל בכך, משום שבאבלות הלכה כדברי המקל, אלא שהסיק: "אמנם משום כבודן של התוספות שמהן אורה יוצאה לעולם, אין ראוי להורות הלכה למעשה הפך דבריהם, אכן המורה שיורה להתיר ראוי להעלים עין ממנו". ובדגול מרבבה (יו"ד ת, ב) תמה שדברי המהרי"ל נסתרים מהירושלמי. אך בשו"ת תשואת חן (סימן לג) ביאר מדוע אין סתירה מהירושלמי ומהתוספות לדברי הפוסקים הללו, וגם העלה שהמקל יש לו על מי לסמוך, והובאו דבריו בפתחי תשובה (יו"ד סימן ת ס"ק ו). וכן ראו בגליוני קדש וביד שאול (הובאו בילקוט מפרשים ליו"ד ת, ב במהדורת פרידמן) שכתבו באופן דומה לתשואת חן ליישב דברי המהרי"ל, וכן צידדו להקל משום שיטת הרי"ר יום טוב (הובא בתוספות מועד קטן יט ע"ב ד"ה אתיא) שמותר להסתפר ביום כ"ט (וראו עוד על שיטה זו בדרכי משה הקצר יו"ד סימן שצ, אות ד).

ובשו"ת חיים שאל (חלק ב סימן כג) כתב בשם הכרם שלמה שיש להקל בגילוח (ולא בתספורת), אולם סיים שהמנהג פשוט להחמיר. ומשמע מדבריו שבמקום שאין מנהג כזה, יש להקל.

ובפחד יצחק (ערך א אבל אסור בגילוח, עמודים ה-ו) האריך לחלוק על הגנת ורדים, וכתב שאין להקל נגד המפורש בירושלמי ובתוספות. ובשדי חמד (חלק ה, מערכת אבלות אות ע) כתב שאם יש לו איזה טעם להסתפר, מורים להקל בשאר מתים ולא על אב ואם. ובהמשך (שם, אות קפט) כתב שבמקום שאין ידוע שהמנהג להחמיר, יש להקל בתספורת משום כבוד שבת בלא שום פקפוק. וראו עוד על כך בגשר החיים (פרק כא סעיף יא אות ז) ובפני ברוך (סימן יט סעיף יד הערה לד).

ולמעשה, אף שהדבר מבואר לאיסור בירושלמי, כיוון שהדבר נאמר רק בדרך של שקלא וטריא בירושלמי, ורבו הפוסקים שאף שראו הירושלמי מכל מקום הורו להיתר משום כבוד שבת, וכלל גדול הוא שהלכה כדברי המקל באבל, ואין בזה מנהג ידוע להחמיר, למקל יש על מי לסמוך, לכל הפחות באבלות על שאר קרובים שאינם אביו ואימו.

בשם צוות המשיבים ובברכת התורה,

הרב משה ארנרייך הרב יוסף כרמל
ראשי הכולל

חברי הועדה המייעצת:
הרב זלמן נחמיה גולדברג
הרב נחום אליעזר רבינוביץ

יועצים מדעיים:
הרב פרו' אברהם שטינברג
הרב פרו' דרור פיקסלר
הרב פרו' נתן קלר

ארץ חמדה – קישור לשו"ת במראה הבזק באתר

ניתן ליצור קשר עם הכותבים דרך: info@eretzhemdah.org

<p>לעיין שלמה דוד בן זלמן ושרה אבנית ז"ל נלבי"ע סיון תשע"ט</p>	<p>לעיין רבי יעקב ז"ל בן אברהם ועיישה וחנה בת יעיש ושמחה סבג</p>	<p>לעיין גב' לוריין הופמן ז"ל</p>	<p>לעיין חיים משה בן קוקה יהודית כהן ז"ל נלבי"ע ז' בתשרי תשע"ה</p>	<p>לעיין סוזי בת עליזה כהן ז"ל נלבי"ע כ"ד בחשוון תשע"ח</p>
<p>לעיין הנופלים במערכה על הגנת המולדת היי"ד</p>				